

PRIJEDLOG

IZVJEŠTAJ

**O PROVEDBI AKCIONOG PLANA BOSNE I HERCEGOVINE ZA DRUŠTVENU
INKLUZIJU ROMA I ROMKINJA ZA PERIOD 2021.-2025. GODINE
I UTROŠKU GRANT SREDSTAVA ZA 2022. GODINU**

Sarajevo, oktobar 2023. godine

Sažetak Izvještaja

Prema podacima iz popisa stanovništva iz 2013. godine u Bosni i Hercegovini 12.583 osoba izjasnilo se kao pripadnici romske nacionalnosti. Postoji više izazova u pogledu utvrđivanja ukupnog broja Roma u Bosni i Hercegovini. Jedan od razloga je visok stepen migracija, te činjenice da se veliki broj Roma ne izjašnjava kao pripadnik ove manjine. S obzirom da je za monitoring integracije romske manjine potrebno imati polazne podatke o broju pripadnika romske manjine u Bosni i Hercegovini, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: MLJPI) je analiziralo raspoložive podatke jedinica lokalne samouprave, koji su prikupljeni tokom 2020. godine i sačinilo procjenu broja Roma u Bosni i Hercegovini, u oblastima zapošljavanja, zdravstvene zaštite, stanovanja i u oblasti obrazovanja, a u svrhu izrade novog Akcionog plana. Od ukupno 88 jedinica lokalne samouprave u kojima po Popisu iz 2013. godine žive Romi, 50 jedinica lokalne samouprave dostavilo je pokazatelje prema kojima su iskazane potrebe za 4.008 romskih porodica tj 19.295 osoba koje trebaju neki od oblika pomoći u oblastima stambenog zbrinjavanja, zapošljavanja, zdravstvene zaštite i obrazovanja, dok ostalih 38 jedinica lokalne samouprave nisu dostavili podatke. Na osnovu ovih pokazatelja može se zaključiti da Romi spadaju u ranjivu skupine kojoj treba osigurati podršku u integraciji. Analizom realizacije svih navedenih planova ocjenjujemo da je u oblasti integracije Roma u Bosni i Hercegovini ostvaren vidljiv napredak.

Za realizaciju akcionih mjera za zapošljavanje, stambeno zbrinjavanje i zdravstvenu zaštitu Roma u Bosna i Hercegovina je do sada u periodu od 14 godina utrošeno ukupno **51.026.866,86 KM**, što je prosječno godišnje 3,5 mil. konvertibilnih maraka. Ovaj iznos uključuje i sredstva osigurana od strane lokalnih zajednica i donatora u iznosu od **14.278.712,24 KM** izdvojena za oblast stambenog zbrinjavanja kroz osiguranje lokacija za izgradnju objekata i druge infrastrukture, kao i dodatna finansijska sredstva osigurana od strane međunarodnih organizacija: Caritas Švicarske, SIDA i Hilswerk Austrija. U periodu od 2009. do 2022. godine, u budžetu MLJPI osigurano je ukupno 25.082.000,00 KM, a dodatno su osigurana sredstva iz IPA fondova u vrijednosti 9.779.150 KM bez učestvovanja lokalnih zajednica, a sa donacijama lokalnih zajednica vrijednost dva IPA projekta iznosi 11.485.150 KM.

Dosadašnji efekti uložениh sredstava 2009.-2022.

- Stambeno zbrinjavanje: u periodu od 2009.-2022. godine ukupan broj izgrađenih i rekonstruisanih stambenih jedinica za romske porodice, uključujući i infrastrukturu u romskim naseljima iznosi 1.121 stambenih jedinica i to:
 - 704 stambenih jedinica iz budžeta MLJPI i lokalnih zajednica,
 - 24 stambene jedinice - sredstva Federalnog ministarstva prostornog uređenja,
 - 290 stambene jedinice - sredstava IPA I i II,
 - 102 stambene jedinice - projekat SIDA.
- Unapređenje zapošljivosti i zapošljavanja Roma i Romkinja: u periodu od 2009.-2022. godine ukupno je izdvojeno 6.727.000 KM za projekte zapošljavanja i samozapošljavanja u okviru kojih je 1.030 osoba bilo korisnik ovih sredstava.
- Unapređenje, dostupnost i kvalitet zdravstvene zaštite pripadnika romske populacije : u periodu od 2009.-2022. godine ukupno je izdvojeno 2.774.000,00 KM u okviru kojih je 247 romskih medijatora obučeno i/ili angažovano, 1.085 osoba uvedeno u sistem zdravstvene zaštite, dok je 5.000 osoba obavili neki vid preventivnog pregleda za specifična oboljenja (rak grlića maternice, rak dojke, rak debelog crijeva i raka prostate kod muškaraca).
- Poboljšanje obuhvata obrazovanja Roma i Romkinja u BiH djelotvornijom realizacijom Okvirnog plana o obrazovnim potrebama Roma za period 2018-2022. - ukupno iz budžeta MLJPI je za 2020. godinu izdvojeno 48.000 KM za oblast obrazovanja Roma u Bosni i Hercegovini. Grant sredstva su implementirana od strane 7 nevladinih organizacija u ukupnom iznosu od 43.000 KM. Projekti koji su se implementirali odnosili su se na oblasti poboljšanje

uslova obrazovanja i smanjenje stereotipa, predrasuda, diskriminacije, edukacije, kulture i podrške uključivanju romske djece u osnovno obrazovanje.

I. Uvod

Strategija Bosne i Hercegovine za rješavanje pitanja Roma u Bosni i Hercegovini¹ (u daljnjem tekstu: Strategija) usvojena je od strane Vijeća ministara Bosne i Hercegovine 2005. godine u cilju poboljšanja socio-ekonomskog statusa Roma u Bosni i Hercegovini. Strategijom se ne utvrđuje vremenski okvir realizacije programiranih strateških ciljeva zbog dugoročne potrebe za konkretnim akcijama integracije i inkluzije Roma. Ciljevi Strategije fokusirani su na poboljšanje pristupa Roma i Romkinja obrazovanju, zapošljavanju, zdravstvenoj zaštiti, socijalnom stanovanju i efikasnim mjerama antidiskriminacije. Sve planirane aktivnosti na integraciji i uključanju Roma dugoročne su strateške mjere, te su u cilju realizacije ove strategije do sada u Bosni i Hercegovini, uz saglasnost vlada entiteta i Brčko distrikta BiH, usvojena i provedena tri akciona plana u periodu: 2009–2012, 2013–2016. i 2017–2020. godine

Saglasno ciljevima proširenja EU-a u okviru procesa pridruživanja Bosne i Hercegovine, izrada Akcionog plana Bosne i Hercegovine za društvenu inkluziju Roma i Romkinja za period 2021–2025. (u daljnjem tekstu: APIRBiH 21/25) predstavlja konkretan iskorak ka usklađivanju važećih politika za Rome. Ovim planom se, koliko je to moguće, strateški ciljevi i mjere harmoniziraju s *Deklaracijom partnera Zapadnog Balkana o integraciji Roma/Romkinja u sklopu procesa proširenja*² Evropske unije (u daljnjem tekstu: Deklaracija iz Poznanja) i *Strateškim okvirom EU-a za ravnopravnost, uključivanje i učestvovanje Roma za period 2020–2030*.

Bosna i Hercegovina je prihvatila ciljeve utvrđene u okviru Deklaracije partnera Zapadnog Balkana o integraciji Roma u okviru procesa proširenja EU koju je podržalo Predsjedništvo BiH i prihvatile vlade entiteta i Brčko distrikta BiH. 20. aprila 2022. godine Vijeće ministara BiH usvojilo Akcioni plan za društvenu inkluziju Roma i Romkinja za period 2021. -2025. godine.³

Bosna i Hercegovina je preuzela obavezu osiguranja novčanih sredstava neophodnih za provođenje Akcionog plana u oblasti zapošljavanja, stambenog zbrinjavanja, obrazovanja i zdravstvene zaštite u saradnji sa predstavnicima jedinica lokalne samouprave, koje takođe izdvajaju u svojim budžetima prema mogućnostima sredstva za društvenu uključenost Roma.

Izrazi koji su radi preglednosti u ovom izvještaju, dati u jednom gramatičkom rodu odnose se i na muškarce i na ženski rod.

II. Metodologija pripreme Izvještaja za 2022. godinu

U skladu sa tačkom 4. APIRBiH 21/25, a u svrhu izrade podataka o napretku ispunjavanja strateških ciljeva prema zacrtanim indikatorima, izrađen je Monitoring Akcionog plana Bosne i Hercegovine za društvenu uključenost Roma i Romkinja (2021.-2025.) – Smjernice za kontekstualizaciju monitoring alata⁴ (u daljem tekstu: Smjernice).⁴

¹ Strategija je dostupna („Službeni glasnik BiH”, broj 67/05) na:

http://www.mhrr.gov.ba/ljudska_prava/Odbor_za_Rome/Strategija%20BIH%20za%20rjesavanje%20PROBLEMA%20Roma.pdf

² Predsjedništvo Bosne i Hercegovine dalo je ovlaštenje za prihvatanje Deklaracije iz Poznanja, Odlukom broj: 01-50-1-2547-2/19 od 2. jula 2019. godine.

³ APIRBiH 21/25 dostupan („Službeni glasnik BiH“ broj 40/22) na: <http://www.sluzbenilist.ba/page/akt/uRdTuoNm8EE=>

⁴Smjernice za kontekstualizaciju monitoring alata -

<http://www.mhrr.gov.ba/PDF/LjudskaPrava/Monitoring%20Akcionog%20plana%20za%20društvenu%20inkluziju%20Roma%20i%20Romkinja%20za%20period%202021-2025.pdf>

MLJPI ima obavezu da sačinjava godišnje izvještaje i druge materijale koji se odnose na integraciju Roma po osnovu APIRBiH 21/25, što uključuje i informacije o utrošku grant sredstava koja se svake godine osiguravaju u okviru budžeta Bosne i Hercegovine, odnosno budžeta MLJPI. U skladu sa gore navedenim pristupilo se pripremi ovog izvještaja.

Izvještaj o provedbi Akcionog plana Bosne i Hercegovine za društvenu inkluziju Roma i Romkinja za period 2021.-2025. godine i utrošku grant sredstava za 2022. godinu (u daljem tekstu: Izvještaj) obuhvatio je:

- a) Pokazatelje o realizaciji finansijskih sredstava izdvojenih u budžetu MLJPI,
- b) Pokazatelje o utrošku finansijskih sredstava za integraciju Roma prikupljene od strane svih nivoa vlasti uključujući, organizacije civilnog društva i međunarodne organizacije,
- c) Pokazatelje o realizaciji 5. utvrđenih strateških ciljeva iz APIRBiH 21/25. i ostalih programskih aktivnosti prikupljenih od strane lokalnih zajednica i ostalih nadležnih institucija u BiH.

2.1. Analiza uzorka

U svrhu izrade izvještaja, a na osnovu obrazaca za prikupljanje podataka utvrđenih Smjernicama MLJPI je zatražilo dostavljanje izvještaja od strane 85 izvještajnih jedinica. Dobiveni su podaci od strane 54 izvještajne jedinice, što predstavlja 63,52% planiranog uzorka iz svih izvještajnih jedinica.

Tabela 1. Pokazatelji o prikupljenim podacima od strane nadležnih institucija

Rb.	Nazivi izvještajne jedinice	Broj izv. Jedinica	Dostavili podatak	Nisu dostavili podatak
	Nivo BiH	2	2	0
1.	Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH		Da	
2.	Ministarstvo civilnih poslova BiH		Da	
Federacija BiH		Broj izv. Jedinica	Dostavili podatak	Nisu dostavili podatak
		58	33	25
3.	Federalno ministarstvo obrazovanja i nauke			Ne
4.	Ministarstvo obrazovanja i nauke Tuzlanskog kantona			Ne
5.	Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona		Da	
6.	Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo			Ne
7.	Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona			Ne
8.	Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta HNK		Da	
9.	Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Srednjobosanskog kantona			Ne
10.	Zavod za zapošljavanje Federacije BiH		Da	
11.	Zavod za javno zdravstvo Federacije BiH			Ne

12.	Općina Kakanj	Da	
13.	Grad Tuzla	Da	
14.	Općina Stari Grad Sarajevo	Da	
15.	Grad Zavidovići	Da	
16.	Općina Novi Travnik	Da	
17.	Grad Konjic	Da	
18.	Grad Cazin	Da	
19.	Grad Gradačac		Ne
20.	Grad Zenica		Ne
21.	Grad Visoko	Da	
22.	Grad Bihać	Da	
23.	Grad Mostar	Da	
24.	Grad Gračanica		Ne
25.	Grad Goražde	Da	
26.	Grad Lukavac		Ne
27.	Grad Živinice		Ne
28.	Grad Čapljina	Da	
29.	Grad Bosanska Krupa	Da	
30.	Općina Novi Grad Sarajevo		Ne
31.	Općina Ilidža	Da	
32.	Općina Ilijaš	Da	
33.	Općina Vitez	Da	
34.	Općina Jablanica		Ne
35.	Općina Novo Sarajevo	Da	
36.	Općina Vogošća	Da	
37.	Općina Donji Vakuf	Da	
38.	Općina Hadžići		Ne
39.	Grad Srebrenik		Ne
40.	Općina Centar Sarajevo	Da	
41.	Grad Stolac		Ne
42.	Općina Sanski Most	Da	
43.	Općina Stari Grad Sarajevo	Da	
44.	Grad Jajce		Ne
45.	Grad Travnik		Ne
46.	Općina Teočak		Ne

47.	Općina Kalesija		Ne
48.	Općina Banovići	Da	
49.	Općina Vareš	Da	
50.	Općina Ključ		Ne
51.	Općina Sapna	Da	
52.	Općina Breza	Da	
53.	Općina Odžak		Ne
54.	Općina Maglaj		Ne
55.	Općina Fojnica		Ne
56.	Općina Usora	Da	
57.	Općina Čelić		Ne
58.	Općina Bugojno	Da	
59.	Općina Kladanj	Da	
60.	Općina Kiseljak		Ne
REPUBLIKA SRPSKA		Broj izv. Jedinica	Dostavili podatak
		21	15
			Nisu dostavili podatak
			6
61.	Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske		Ne
62.	Zavod za zapošljavanje Republike Srpske	Da	
63.	JZU Institut za javno zdravstvo RS	Da	
64.	Grad Doboj	Da	
65.	Grad Banja Luka		Ne
66.	Grad Bijeljina	Da	
67.	Grad Prijedor	Da	
68.	Grad Gradiška	Da	
69.	Grad Derventa	Da	
70.	Opština Lopare		Ne
71.	Opština Teslić	Da	
72.	Opština Kozarska Dubica		Ne
73.	Opština Prnjavor	Da	
74.	Opština Vukosavlje	Da	
75.	Opština Šamac		Ne
76.	Opština Brod	Da	
77.	Opština Srbac	Da	
78.	Opština Srebrenica		Ne
79.	Opština Milići	Da	

80.	Grad Novi Grad	Da	
81.	Opština Modriča	Da	
Brčko Distrikt BiH		Broj izv. Jedinica	Dostavili podatak
		4	3
82.	Brčko distrikt BiH	Da	
83.	Odjel za obrazovanje Vlade Brčko Distrikta BiH	Da	
84.	Zavod za zapošljavanje Brčko distrikta BiH	Da	
85.	JZU Zdravstveni centar Brčko distrikt BiH		Ne

Izvor : podaci prikupljeni od strane MLJPI 2023.

Prilikom izrade ovog Izvještaja sačinjen je i upitnik za romske nevladine organizacije od kojih je tražena informacija o namjeni i izdvojenim sredstvima. Upitnik za romske nevladine organizacije dostavljen je na 47 romskih organizacija, od kojih su samo 4 dostavile tražene odgovore. **što predstavlja 8,51% planiranog uzorka iz svih izvještajnih jedinica.**

Tabela 2. Pokazatelji o prikupljenim podacima od romskih udruženja

R/b.	Naziv romskih nevladinih organizacija	Dostavili podatke	Nisu dostavile podatke
1.	Udruženje žena Romkinja „Bolja budućnost“ Tuzla	Da	
2.	Udruženje građana „Sretni Romi“ Tuzla		Ne
3.	Centar za podršku Roma „ROMALEN“ Kakanj		Ne
4.	Nevladina organizacija „Romi“ Živinice		Ne
5.	Udruženje Roma „Euro Rom“ Tuzla	Da	
6.	Udruženje građana „Nova romska nada“ Lukavac		Ne
7.	NVO „Sa E Roma“ Tuzla		Ne
8.	Udruženje Roma „Romi za bolje sutra“ Srebrenik		Ne
9.	Udruženje građana Evropski put Roma, Kiseljak		Ne
10.	Udruženje Roma „Zaboravljeni Romi“ Đurđevik		Ne
11.	Udruženje Roma „Romi Kalesije“		Ne
12.	Udruženje Roma „Rom za Rome“		Ne
13.	Udruženje Roma „Romska inicijativa mladih TK“		Ne
14.	Udruženje Roma „Koraci“ Gračanica		Ne
15.	Udruženje Roma „Romi Kalesije“ Kalesija		Ne
16.	Udruženje Roma „Ternipe“ Vitez		Ne
17.	Udruženje žena „Romkinja „Bijeljina		Ne
18.	Udruženje „Romi na djelu“ B. Distrikt		Ne
19.	Romski informativni centar Gradiška		Ne
20.	Udruženje Roma opštine Gradiška		Ne
21.	UŽ Romkinja „Romano Ternipe“		Ne
22.	Udruženje Roma Prijedor		Ne
23.	Udruženje „Romani čej“ Prnjavor		Ne
24.	Udruženje građana Omladinska romska inicijativa „Budi mi prijatelj“ – Visoko		Ne
25.	Centar za majke „NADA“ Kakanj		Ne

26.	Centar za majke „UTJEHA“ Zenica		Ne
27.	Udruženje Roma „Jagoda“ Čelić		Ne
28.	Udruženje Roma „Povratnici“ Tuzla		Ne
29.	Omladinska romska inicijativa Kakanj		Ne
30.	Udruženje Roma općine Kakanj		Ne
31.	Udruženje „Bahtalo Ilo-Sretno srce“ Banovići		Ne
32.	„Kali Sara“ – RIC, Sarajevo		Ne
33.	„Glas Roma“ Kalesija		Ne
34.	Udruženje Roma “Đurđevdan Općine Kiseljak“		Ne
35.	Udruženje Roma „Romska pravda “D.Vakuf		Ne
36.	UG „Jačanje – Zuralipe“ Vitez		Ne
37.	UG Centar za majke „Palma“ Vitez		Ne
38.	Udruženje ženaCentar za majke „Izvor života“		Ne
39.	Udruženje gradjana Centar za majke „Narcis“		Ne
40.	Udruženje Romkinja centar za majke „Đerdan“		Ne
41.	Udruženje Roma "Karanfil" Bosanska Krupa	Da	
42.	Savez NVO Roma RS		Ne
43.	Udruženje Roma „Veseli brijeg“ B. Luka		Ne
44.	Udruženje Roma opštine Prnjavor		Ne
45.	Udruženje Roma „Romska Snaga“		Ne
46.	Udruženje „Klub mladih Roma“		Ne
47.	Udruženje „Kulturni centar Roma“ Tuzla	Da	

Izvor podataka: MLJPI 2023. godina

Svi dostavljeni podaci od strane izvještajnih jedinica, kao i podaci dostavljeni od romskih udruženja, korišteni su u svrhu prikazivanja napretka u ostvarivanju 5 strateška cilja utvrđena u APIR BiH 2023.

Prikupljeni podaci ukazuju da su i druge nadležne institucije, kao i međunarodne organizacije dale doprinos romskim nevladinim organizacijama dodjelom grant sredstava koja su se odnosila na realizaciju projekata iz oblasti obrazovanja, zdravstva, zapošljavanja i stambenog zbrinjavanje Roma i diskriminacije.

U izvještajnom periodu, dostavljeni su podaci od strane 4 romske organizacije kako slijedi:

NAZIV UDRUŽENJA	BROJ REALIZOVANIH PROJEKATA	CILJ PROJEKTA	SREDSTVA
Udruženje „Kulturni centar Roma“ Tuzla	5	Kampanja o mogućnostima izučavanja romskog jezika sa elementima nacionalne kulture	15.000,00
		Obilježavanje Međunarodnog dana ljudskih prava	1.000,00
		Programa raspodjele sredstava za materijalno zbrinjavanje lica u stanju socijalne potrebe za 2022. godinu	2.000,00
		Važnost očuvanja kulturnog identiteta Roma/kinja, jezika, tradicije, važnosti obrazovanja, animiranja da se mladi Romi/kinje uključe u rad nevladinog sektora i drugih tema	8.000,00

		Bolja socijalna uključenost kroz osnaženu IRIS mrežu organizacija civilnog društva	9.291,76
Udruženje žena "Bolja budućnost" Grad Tuzla	6	Izgradnja kapaciteta državnih i ne državnih pružaoca usluga radi adresiranja stigme i predrasuda vezanim za pružanje usluga ženama koje dolaze iz marginalizovanih zajednica	93.308,28
		Ukazati na položaj žena s posebnim akcentom na Romkinje u BiH i važnost njihovog uključivanja u javni i politički život naše zemlje te omogućavanje ostvarivanja ženskih prava i prava na dostojanstven život	17.072,00
		Pružanje savjetodavne podrške romskim porodicama u svrhu ostvarivanja prava na obrazovanje, zdravstva, socijalne zaštite, pravnu pomoć i ostvarenje svih drugih prava, zagovaračke aktivnosti, konsultantske usluge	23.264,03
		Promovisanje mehanizama ostvarivanja prava na zdravstvenu zaštitu i organizovanje besplatnih ginekoloških pregleda i pregleda dojki u cilju očuvanja reproduktivnog zdravlja žena sa fokusom na Romkinje	3.100,00
		Promovisanje i ostvarivanje prava za socijalno ugrožene kategorije	10.000,00
		Omogućiti djeci romske nacionalnosti nastavak i završetak srednjoškolskog obrazovanja, kupovinom autobuskih karti za prevoz do škole	7.148,00
		Omogućiti djeci romske nacionalnosti nastavak i završetak srednjoškolskog obrazovanja, kupovinom autobuskih karti za prevoz do škole	500,00
		Udruženje Roma "Euro Rom" Tuzla	9
Pružiti informacije i asistenciju roditeljima i učenicima da ostvare pravo na stipendiju tokom obrazovanja na području Tuzlanskog kantona	20.000,00		
Očuvanje kulturnog identiteta Roma	2.000,00		

		Očuvanje kulturnog identiteta Roma	1.000,00
		Programa raspodjele sredstava za materijalno zbrinjavanje lica u stanju socijalne potrebe za 2022. godinu	5.000,00
		održavanje Pedagoške radionice – savjetovanište sa ciljem unapređenja kvaliteta života građana u mjesnoj zajednici Kiseljak u okviru ovog projekta	2.480,00
		Bolja socijalna uključenost kroz osnaženu IRIS mrežu organizacija civilnog društva	930,583
		Socijalno i ekonomsko osnaživanje Roma/kinja u Gradu Tuzla	15.000,00
Udruženje „Karanfil“ Bosanska Krupa	0		0,00 KM

Izvor podataka: romske nevladine organizacije 2023. godina

Sredstva podrške romskim nevladinim organizacijama prikazana su kroz donatorska sredstva kako slijedu:

INSTITUCIJA	VRIJEDNOST
Ministarstva za kulturu, sport i mlade Tuzlanskog kantona	2.000,00 KM
Grad Tuzla	42.000,00 KM
Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i povratak Tuzlanskog kantona	7.000,00 KM
UN Women	93.308,28 KM
OAK Fondacija / UN Women	17.072 KM
OAK Fondacija, Federalno Ministarstvo obrazovanja i nauke, Reactor Makedonija, Gradska uprava Tuzla	23.264,03 KM
Fondacije za osnaživanje žena BiH	3.100 KM
Fondacija tuzlanske zajednice , The Rockefeller brothers fund, World Vision	7.148 KM, 500 KM
Evropska Unija i Vijeće Evrope kroz Romacted II	20.001,49
Freudenberg fondacija i Ministarstvo za ekonomsku saradnju i razvoj SR Njemačke.	2.480,00 KM

Izvor podataka: romske nevladine organizacije 2023. godina

2.3. Problemi utvrđeni u toku procesa izrade Izvještaja

U toku izrade Izvještaja MLJPI je uočilo određene poteškoće prilikom prikupljanja informacija o provođenju APIRBiH 21/25. Pojedini upitnici dostavljeni od izvještajnih jedinica bili su nepotpuni ili nisu dostavljeni na propisanom obrascu. Iz tih razloga već je preliminarnom analizom utvrđena potreba jačanja odgovornosti svih učesnika u implementaciji, te istaknuta je potreba da se razrade mehanizmi pomoću kojih će se osigurati efektivna i efikasna dostava obrađenih podataka od strane finalnih izvještajnih jedinica.

2.4. Ciklus potrošnje raspoloživih finansijskih sredstava (grantova)

Zakon o Budžet institucija Bosne i Hercegovine za 2022. godinu usvojen 30. juna 2022. godine. Sredstva namijenjena za implementacija APIR BiH 21/25 u iznosu od 1.380.000 KM nisu bila operativna, zato što Vijeće ministara BiH nije razmatralo Odluku o kriterijima za dodjelu grant sredstava Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH za 2022. godinu i ista je bila povučena sa dnevnog reda Vijeća ministara BiH. Nastavljena je implementacija plasiranih, neutrošenih sredstava iz prošlih godina. Grant sredstva za 2020. godinu dodijeljena su početkom 2021. godine, a realizacija utroška sredstava nastavljena je i tokom 2022. godine, iz razloga što proces rada i internih procedura za zaštitu života i zdravlja za vrijeme trajanja pandemije virusa COVID-19 je bila na snazi, kao i rast cijena javnih nabavki na tržištu u oblasti stambenog zbrinjavanja.

Implementaciju projekata stambenog zbrinjavanja Roma pratio je Sektor za obnovu, razvoj, monitoring i regionalne centre MLJPI, na način da monitori izlaze na teren i prate sve procese od početka do kraja realizacije projekta, o čemu izvještavaju Sektor za ljudska prava. Za svu problematiku oko implementacije projekata (smanjenje/povećanje broja izgradnje/sanacije stambenih jedinica, produžetak roka implementacije projekata, utroška preostalih novčanih sredstava) zadužene su dvije provedbene komisije: za projekte iz granta za stambeno zbrinjavanje Roma i realizaciju aktivnosti iz programa za zapošljavanje, pristupa zdravstvenoj zaštiti i obrazovanju. Implementatori grantova imaju obavezu da sačine izvještaje na unaprijed propisanom formatu (Obrazac: VI) čiju evaluaciju u pogledu uspješnosti implementacije projekta vrši Provedbena komisija MLJPI.

III Izvještaj o provođenju aktivnosti u 2022. godinu

APIR BiH 21/25 predvidio je pet strateških ciljeva:

1. Jačanje sistema podrške, koordinacije i nadzora APIR BiH 2021/2025, smanjenje diskriminacije Roma i Romkinja i suzbijanje „antigypsyisma”,
2. Unapređenje zapošljivosti i zapošljavanja Roma i Romkinja,
3. Poboljšanje uvjeta stanovanja romske populacije u BiH,
4. Unapređenje, dostupnost i kvalitet zdravstvene zaštite pripadnika romske populacije,
5. Poboljšanje obuhvata obrazovanja Roma i Romkinja u BiH djelotvornijom realizacijom Okvirnog plana o obrazovnim potrebama Roma za period 2018-2022.

Podaci i aktivnosti izvršene u 2022. godini su nastavljene iz prethodnih godina i predstavljaju samo završetak već ranije započetih, a nezavršenih aktivnosti iz prethodnih godina vezanih za rješavanje problema Roma iz oblasti zapošljavanja, stambenog zbrinjavanja, zdravstvene zaštite i obrazovanja prema APIR BiH 21/25.

U skladu sa planiranim sredstvima, na nivou BiH kao i sredstava dobijenih od strane drugih nivoa vlasti i donatora, prezentujemo informacije o njihovoj realizaciji prema utvrđenim ciljevima u okviru APIR BiH 21/25 kako slijedi:

3.1. REALIZACIJA CILJA 1- JAČANJE SISTEMA PODRŠKE, KOORDINACIJE I NADZORA APIR BIH 2021/2025, SMANJENJE DISKRIMINACIJE ROMA I ROMKINJA I SUZBIJANJE „ANTIGYPSYISMA”

Implementacija ovog strateškog cilja realizuje se kroz provođenjem dvije mjere:

- Mjera 1: Ojačati sistem koordinacije i nadzora APIR BiH 2021/2025.,
- Mjera 2: Ojačati sistem za borbu protiv diskriminacije u svrhu suzbijanja „antigypsyisma”.

Mjera 1: Ojačati sistem koordinacije i nadzora APIR BiH 2021/2025

U izvještajnom periodu predstavnici MLJPI u kontinuitetu učestvuju u radu tijela Vijeća Europe za pitanje Roma. Tokom 2022. godine su održana 2 sastanka Odbora za borbu protiv diskriminacije, različitosti i uključenosti (CDADI). Oba sastanka su održana u Strazburu, prvi u periodu 15-17.03.2022. godine, a drugi 29.11.-01.12.2022. godine na kojem je učešće uzeo predstavnik Agencija za ravnopravnost polova BiH. Odbora eksperata za pitanja Roma i putnika (ADI-ROM) održao je 2 sastanka u periodu 17-18.05.2022. godine i 14-15.09.2022. godine na kojima su predstavnice MLJPI učestvovala putem online platforme. Kada je u pitanju regionalna saradnja, u 2022. godini održana su 4 regionalna sastanka u saradnji s Romacted programom Vijeća Europe 15.16.06.2022. godine i 08.08.2022. godine na Jahorini i 2 sastanka u sklopu programa Horizontal Facility faza II u Međugorju u periodu 30.-31.05.2022. godine i u Brčko distriktu BiH 05.-06.09.2022. godine na kojima su učestvovali predstavnici MLJPI sa predstavnicima udruženja nacionalnih manjina u BiH.

U cilju poboljšanja kapaciteta i podrške Državnoj kontaktnoj tački za Rome zaposlena je 1 osoba romske nacionalnosti u Ministarstvu, Odjel za zaštitu prava i saradnju sa nacionalnim i drugim manjinama, vjerskim zajednicama i NVO. Iz budžeta Ministarstva osigurana su budžetska sredstva za upošljavanje na nivou jedne budžetske godine.

U izvještajnom periodu MLJPI u kontinuitetu pruža finansijsku, stručnu i tehničku podršku Odboru za Rome koji je nezavisno tijelo, savjetodavnog karaktera pri Vijeću ministara Bosne i Hercegovine. 20.04.2022. godine imenovan je Peti saziv Odbora za Rome pri Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, koje se sastoji od 11 predstavnika institucija i 11 predstavnika romskog nevladinog sektora. Institucija Bosne i Hercegovine koje imenuju članove su: Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, uključujući i Agenciju za ravnopravnost polova Bosne i Hercegovine, Ministarstvo financija i trezora Bosne i Hercegovine, Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine, Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine, Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine, Direkcija za evropske integracije i Agencija za zapošljavanje Bosne i Hercegovine. Ovo savjetodavno tijelo održalo je konstituirajuću sjednicu 21.11.2022. godine na kojoj je izabrano rukovodstvo, usvojen Poslovnik o radu i Program rada.

U cilju programiranja i prikupljanja podataka o Romima MLJPI je izradilo Smjernice, te je u saradnji sa Odborom za Rome pri Vijeću ministara Bosne i Hercegovine uspostavljen Monitoring tima za praćenje APIR BiH 21/25, kojeg čine pet predstavnika MLJPI i 4 predstavnika Odbora za Rome pri Vijeću ministara BiH.

Mjera 2: Ojačati sistem za borbu protiv diskriminacije u svrhu suzbijanja „antigypsyisma”

U svrhu jačanja sistema borbe protiv diskriminacije i suzbijanja antygypsyisma MLJPI je izradilo Pravilnik o načinu prikupljanja podataka o predmetima diskriminacije u BiH koji sadrži upitnik za prikupljanje podataka o predmetima diskriminacije i postupku prikupljanja podataka kod nadležnih institucija u BiH, što je u skladu s članom 8. stav 1 i članom 24. Zakona o zabrani diskriminacije. Pravilnik o načinu prikupljanja podataka o predmetima diskriminacije može doprinijeti suzbijanju svih oblika diskriminacije uspostavljanjem jasnih smjernica za sakupljanje relevantnih informacija. Ovim pravilnikom se standardizuje proces prikupljanja podataka o slučajevima diskriminacije, čime se poboljšava transparentnost i omogućava sistematsko praćenje takvih incidenata. Time se stvaraju osnove za efikasnije prepoznavanje i reagovanje na diskriminaciju, što može doprinijeti jačanju zaštite žrtava i sprečavanju budućih slučajeva.

Kada je u pitanju uspostava o pružanju besplatne pravne pomoći Romima (osobama bez dokumenata) u saradnji s nadležnim ministarstvima entiteta i Brčko distrikta BiH, Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine izradilo je Zakon o pružanju besplatne pravne pomoći u BiH. Pravom na besplatnu pravnu pomoć kroz ovaj Zakon prepoznate su i socijalno ugrožene kategorije osoba u koju spada i romska populacija. Pružaoci besplatne pravne pomoći su državni službenici, advokati koji su na listi pružalaca besplatne pravne pomoći i ovlašteni zaposlenici u udruženjima i fondacijama koje su registrovane za pružanje besplatne pravne pomoći. Usvajanjem izmjene Zakona o vanparničnom postupku Federacije BiH početkom 2021. godine, olakšan je postupak upisa u matične knjige, što znači da postupak upisa u matične knjige će umjesto pred organima uprave provoditi pred sudovima uz značajne novčane izdatke na ime troškova sudskog postupka i troškova medicinskog vještačenja starosti osobe. Izmjenama koje su nastupile u Federaciji BiH, a ranije usvojenim Zakonom i u Republici Srpskoj omogućava se da osobama koji nemaju dokaze o ličnim dokumentima sudskim putem utvrdi datum i mjesto rođenja. U izvještajnom periodu od strane Udruženja „Vaša prava BiH“ dostavljen je podatak da se vodi 13 slučajeva gdje postoji riziku da osobe postanu apatridi. Zakon o pružanju besplatne pravne pomoći može doprinjeti suzbijanju diskriminacije / antigypsyisma pružanjem pravnog osnaživanja onima koji se suočavaju s nepravdom. Besplatna pravna pomoć omogućava pristup pravdi i smanjuje jaz u pravnom zastupanju, posebno za one koji inače ne bi mogli priuštiti pravnu pomoć. Time se promoviraju ravnopravnost pred zakonom i smanjuje potencijalna diskriminacija prema onima sa manje resursa.

Realizacija aktivnosti

Većim dijelom provedene aktivnosti

U sklopu ovog cilja većim dijelom MLJPI i Odbor za Rome pri Vijeću ministara BiH proveli su 10 aktivnosti:

1. Održati i poboljšati regionalnu saradnju u okviru IPA-e III - Višedržavni program za 2021. Regionalna akcija Roma na Zapadnom Balkanu i u Turskoj
2. Kontinuirano učešće u radu tijela Vijeća Evrope (CDADI i ADI ROM) i drugim projektima
3. Poboljšati kapacitet u nadležnom ministarstvu i podršku kontaktnoj tački za Rome
4. Poboljšati rad i stručnu podršku Odboru za Rome pri Vijeću ministara BiH
5. Uspostaviti nadzorni tim u saradnji s Odborom za Rome pri Vijeću ministara Bosne i Hercegovine
6. Održati saradnju i osigurati učešće i zajedničko planiranje aktivnosti s ostalim programima i projektima koji se odnose na inkluziju Roma- Horizontal Facility, Romacted 2, RTG i dr.
7. Izraditi uputstva i smjernice za postupanje u slučaju diskriminacije i uspostavu evidencija za institucije u BiH, u skladu s članom 8. st 1. i članom 24. st 4. Zakona o zabrani diskriminacije, u cilju poboljšanja sistema praćenje pojava diskriminacije i antigypsyisma.
8. Izraditi uputstvo o pružanju besplatne pravne pomoći Romima (osobama bez dokumenata) u saradnji s nadležnim ministarstvima entiteta i Brčko distrikta BiH, namijenjeno institucijama, udruženjima Roma i OCD-ima.
9. Poboljšati učešće Romkinja i mladih Roma u svim tijelima koja se bave pitanjima manjina, odnosno uključenjem Roma, podržati provođenje Platforme za unapređenje prava i položaja Romkinja u Bosni i Hercegovini i pravilnika nadležnih ministarstava obrazovanja kojim se utvrđuju bliži kriteriji za prepoznavanje, prevenciju i zaštitu od diskriminacije u procesu odgoja i obrazovanja u osnovnim školama - MLJPI BiH treba prikazivati putem izvještaja o provedbi ovog akcionog plana.

10. Sačiniti inicijativu za izmjenu propisa koji se odnose na rješavanje problema i načina prijave prebivališta i boravišta osoba bez dokumenata – usaglasiti zajednička rješenja za cijelu BiH.

Nisu provedene aktivnosti koje su se odnosili na:

1. Izraditi Platformu za rad Romske tematske grupe (RTG) i uspostaviti koordinaciju s predstavnicima – nadležna institucija MLJPI i Odbor za Rome, aktivnost je kontinuirana, sa rokom realizacije do 2025. godine;
2. Usaglasiti platformu za saradnju s udruženjima Roma i ostalim OCD-ima - nadležna institucija MLJPI i Odbor za Rome, aktivnost je kontinuirana, sa rokom realizacije do 2025. godine
3. Izraditi plan za prikupljanje podataka o Romima u saradnji s nadležnim statističkim agencijama u svrhu programiranja aktivnosti za društvenu uključenost Roma i Romkinja - nadležna institucija MLJPI, aktivnost je planirana za 2023. godinu;
4. Osigurati grant sredstva udruženjima Roma - nadležna institucija MLJPI, u 2022. godini Vijeće ministara BiH nije razmatralo Odluku o kriterijima za dodjelu grant sredstava Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH za 2022. godinu, te iz tih razloga sredstva nisu bila operativna.
5. Uspostaviti stručni tim u MLJPI-u, u saradnji s Odborom za Rome pri Vijeću ministara BiH, za analizu prikupljenih podataka o pojavama diskriminacije nad Romima i antigypsyisma i izradu posebnih i/ili dijela godišnjeg izvještaja o pojavama diskriminacije u BiH (član 8. ZZD-a) - nadležna institucija MLJPI i Odbor za Rome, aktivnost je kontinuirana, sa rokom realizacije do 2025. godine
6. Organizirati edukacije i druge aktivnosti za promociju prava Roma i Romkinja u svrhu suzbijanja diskriminacije, uključujući i upoznavanje institucije s Mapom puta za suzbijanje apatridije Roma – nadležne institucije Ministarstvo civilnih poslova BiH, Ministarstvo sigurnosti BiH, Ministarstvo unutrašnjih poslova FBiH i MUP Brčko distrikta BiH, Ministarstvo lokalne uprave i samouprave RS i ministarstva pravde entiteta i BDBiH, aktivnost je kontinuirana, sa rokom realizacije do 2025. godine
7. Sačiniti inicijativu za usklađivanje propisa koji se odnose na izdavanje ličnih dokumenata i naknadni upis državljanstva, te upoznavanje institucije s Mapom puta za suzbijanje apatridije Roma. nadležne institucije Ministarstvo civilnih poslova BiH, Ministarstvo sigurnosti BiH, Ministarstvo unutrašnjih poslova FBiH i MUP Brčko distrikta BiH, Ministarstvo lokalne uprave i samouprave RS i ministarstva pravde entiteta i BDBiH, rok realizacije do 2023. godine

Prema APIR BiH 21/25 Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH je izvještajna jedinica, i nije nadležna institucija za realizaciju svih aktivnosti.

3.2. REALIZACIJA STRATEŠKOG CILJA 2. UNAPREĐENJE ZAPOSŁLJIVOSTI I ZAPOSŁLJAVANJA ROMA I ROMKINJA

Implementacija ovog strateškog cilja realizuje se provođenjem tri mjere:

Mjera 1. Podsticanje zapošljavanja i zapošljivosti Roma,

Mjera 2. Osiguravanje sredstava za provedbu programa zapošljavanja Roma,

Mjera 3. Podsticanje zapošljavanja Roma u javnom sektoru.

Sredstva za zapošljavanje Roma implementiraju se na osnovu potpisanih Memoranduma o razumijevanju a dodjeljuju se Federalnom zavodu za zapošljavanje, Zavodu za zapošljavanje Republike Srpske i Zavodu za zapošljavanje Brčko distrikt BiH. Zavodi svake godine raspisuju javne pozive za odabir korisnika projekata zapošljavanja i samozapošljavanja Roma. Komisije koje formiraju zavodi, u kojoj su predstavnici MLJPI i romskog nevladinog sektora, donose odluku o odabiru korisnika.

Prema APIR BiH 21/25 za oblast zapošljavanja za 2022. godinu u budžetu MLJPI planirano je da se osigura 600.000,00 KM, s ciljem sufinansiranja zapošljavanje na period od 12 mjeseci cca 75 Roma.

Ova sredstva se dodjeljuju Odlukom Vijeća ministara BiH, i postaju operativna nakon potpisivanja Memoranduma o razumijevanju i transfera na korisnike. Međutim, u 2022. godini Vijeće ministara BiH nije razmatralo Odluku o kriterijima za dodjelu grant sredstava Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH za 2022. godinu, te iz tih razloga sredstva za zapošljavanje Roma nisu bila operativna, te iz tog razloga nisu prebačena zavodima.

Na osnovu obrazaca za prikupljanje podataka utvrđenih Smjernica MLJPI je dobio podatke od 44 lokalne zajednice.

JLS	BROJ ZAPOSLENIH		BROJ ZAPOSLENIH U JAVNOM SEKTORU		BROJ ZAPOSLENIH U PRIVATNOM SEKTORU	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž
Milići						
Usora	3				3	
Čelić	3	2	2	1	1	1
Novi Grad		1		1		
Srbac	6	3	4		2	3
Modriča						
Bugojno						
Bijeljina	3	5	1		2	5
Kladanj						
Kakanj	26	4	8	2	18	12
Novi Travnik						
Centar Sarajevo						
Prijedor	3	1			3	1
Tuzla	64	7	20	2	44	5
Breza	7		4		3	
Visoko						
Ilidža						
Derventa						
Čapljina						

Cazin						
Sapna	2		1		1	
Gradiška	36		36			
Vitez	33	9	7	3	26	6
Doboj	3				3	
Sanski Most	5	3			5	3
Donji Vakuf						
Teslić	8	1			8	1
Brod	1	1	1	1		
Goražde	1		1			
Brčko						
Kalesija	5	1			5	1
Novo Sarajevo						
Prnjavor	6	1		1	6	
Zavidovići						
Bihać	7	3	1	1	6	2
Vareš						
Bosanska Krupa						
Vogošća						
Konjic	12		10		2	
Banovići						
Vukosavlje	6	6	1		5	6
Mostar						
Stari Grad Sarajevo						
Ilijaš						

Izvor podataka: JLS 2023.

Prema dobijenim podacima 288 Roma zaposleno, od čega 240 muškaraca i 48 žena. U javnom sektoru na nivou JLS zaposleno je 97 muškaraca i 12 žena, a u privatnom sektoru 143 muškarca i 46 žena.

Tokom 2022. godine su se implementirala neutrošena sredstva iz 2017., 2018. i 2020. godine u iznosu od 515.935,24 KM. Do neutrošenih sredstava su došlo je zbog slijedećih razloga:

- transfer sredstva iz 2020. godine je izvršen u februaru 2021. godine, sa rokom utroška od 12 mjeseci,
- pandemija COVID-19,
- nepoštovanje obaveza od strane korisnika sredstava što sa naše dovodi do pokretanja postupka povrata sredstava;
- zapošljavanje manjeg broja lica u odnosu na, prijavom na projekat, traženi broj i na taj način pojava slobodnih sredstava;
- odustajanje od učešća u projektu određenog broja korisnika sredstava kojima su sredstva već odobrena i na taj način pojava slobodnih sredstava;
- neprihvatanje realizacije zapošljavanja kod nekih poslodavaca (koji su zaposlili lica mimo uslova javnog poziva) a kojima su sredstva već odobrena i na taj način pojava slobodnih sredstava.

U nastavku dajemo informaciju o realizovanim aktivnostima po mjerama.

Mjera 1. Podsticanje zapošljavanja i zapošljivosti Roma

Zavod za zapošljavanje FBiH je tokom 2022. godine prilikom analize kvalifikacione strukture konstatovano da je 326 kvalificiranih osoba zaposleno u Zavodu. Prema njihovim podacima, 3.194 osobe romske nacionalnosti prijavljeno je na Federalni zavod za zapošljavanje, od čega je 1.599 Romkinja.

Kada je u pitanju starosna struktura Roma i Romkinja prijavljenih na Zavod, konstatujemo da su 989 mlađe osobe (do 35 godina) a 1.793 osoba starije životne dobi (preko 35 godina).

Broj nezaposlenih Roma u FBiH spolu i dobi											
	Dob										Ukupno
	15-19 god.	20-24 god.	25-29 god.	30-34 god.	35-39 god.	40-44 god.	45-49 god.	50-54 god.	55-59 god.	60 i više god.	
Ukupno	188	402	433	414	366	341	304	281	270	195	3.194
Žene	93	229	229	199	188	158	151	153	118	82	1.600

Izvor podataka: ZZZ FBiH 2023.

Na evidencije Zavoda, prijavljeno je 103 osobe, od čega su 52 Romkinje, 2 osobe sa invaliditetom, a 82 osobe su NKV osoblje.

Kada su u pitanju podaci o starosti, Zavod raspolaže je dostavio slijedeće podatke:

Godine starosti	Broj lica
18-20	2
20-24	13
24-27	6
27-30	3
30-35	9
35-40	15
40-45	11
45-50	8
50-55	13
55-60	13
60-65	10

Izvor podataka: ZZZ RS 2023.

U Zavodu za zapošljavanje BD BiH je zaposleno 17 kvalifikovanih osoba. Ukupno 327 osoba romske nacionalnosti nalazi se na evidenciji Zavoda, od čega je 173 Romkinja. Pored ovoga pokazatelja, Zavod je dostavio i slijedeće podatke:

VSS	SSS	KV	PK	NK
1	6	8	2	310
Do 18 godina.	Od 18-25	25-40	40-50	50- i više
27	67	139	56	38

Izvor podataka: ZZZ BD BiH 2023.

Takođe, lica sa evidencije zavoda uključena su u aktivnosti Centara za informisanje, savjetovanje i obuku - CISO i Klubova za traženje posla. Kontinuirano se radi na razvoju motivacije za aktivno traženje posla dugoročno nezaposlenih, mladih i marginalizovanih lica. Sva lica prolaze obuke za aktivno traženje posla (pisanje biografije i intervju sa poslodavcem), a lica koja iskazu interesovanje prolaze i obuku iz preduzetništva.

Mjera 2. Osiguravanje sredstava za provedbu programa zapošljavanja Roma

S obzirom da nisu bila na raspolaganju grant sredstva iz 2022. godine, zavodi za zapošljavanje su nastavili sa implementacijom neutrošenih grant sredstava iz 2020. godine, za koje su Zavod za zapošljavanje FBiH i RS raspisali javne pozive.

Zavod za zapošljavanje FBiH zaposlio je 41 osobu. Pored ovoga pokrenut je i mali biznis gdje su uposlene 3 osobe.

Zavod za zapošljavanje RS je zaposlio je 17 osoba, a formirana je jedna zadruga i uposlena jedna osoba.

Tokom 2022. godine Zavod za zapošljavanje BD BiH nije raspisivao javni poziv za dodjelu grant sredstava obzirom da nisu bila doznačena sredstva za 2022. godinu a neutrošena sredstva iz 2020. godine u iznosu od 1.829,44 KM su vraćena Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice BiH.

Sva lica sa evidencije zavoda, uključujući i nezaposlena lica romske nacionalnosti, putem nadležnih biroa bila su uključena u savjetodavni proces u svrhu pronalaska zaposlenja. Kroz taj proces, sa nezaposlenim licem sačinjava se individualni plan zapošljavanja - IPZ (podaci o licu, kao i aktivnosti koje treba preuzeti u svrhu pronalaska zaposlenja) i vrši se procjena njegove zapošljivosti (lako zapošljivo, uslovno zapošljivo ili teško zapošljivo lice).

Mjera 3. Podsticanje zapošljavanja Roma u javnom sektoru

U toku 2022. godine nisu bile realizovane aktivnosti za podsticanje zapošljavanja Roma u javnom sektoru obzirom da grant sredstva za 2022. godinu nisu bila operativna., te iz tog razloga nisi prebačena zavodima.

Realizacija aktivnosti

Provedene aktivnosti

U cijelosti je provedeno šest aktivnosti koje su se odnosile na izradu analiza o kvalifikacijskoj strukturi, programe za podsticanje radno sposobnih Roma u svrhu prijavljivanja na evidencije, kao i implementacija grant sredstava.

Nisu provedene aktivnosti

Nisu provedene aktivnosti koje su se odnosili na:

- Pripremiti inicijativu za izmjenu propisa kojima se osiguravaju poticajne mjere za zadruga / mala poduzeća u cilju oslobađanja od plaćanja pristojbi prilikom pokretanja malih poduzeća, - nadležne institucije: Zavod za zapošljavanje FBiH, Zavod za zapošljavanje RS i Zavod za zapošljavanje Brčko distrikt BiH, aktivnost je kontinuirana, sa rokom realizacije do 2023. godine
- Osigurati grant sredstva za javne radove - nadležna institucija MLJPI, u 2022. godini Vijeće ministara BiH nije razmatralo Odluku o kriterijima za dodjelu grant sredstava Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH za 2022. godinu, te iz tih razloga sredstva nisu bila operativna.
- Sačiniti analizu o zaposlenosti Roma u javnom sektoru s potrebama u zapošljavanju, razvrstana po spolu i dobi - nadležne institucije Zavod za zapošljavanje FBiH, Zavod za

zapošljavanje RS i Zavod za zapošljavanje Brčko distrikt BiH, aktivnost je nije realizovana obzirom da sredstva MLJPI nisu bila dodijeljena zavodima tokom 2022. godine

- Izraditi program zapošljavanja Roma u javnom sektoru i poticati javni sektor za korištenje grant sredstava za zapošljavanje - nadležne institucije: Zavod za zapošljavanje FBiH, Zavod za zapošljavanje RS i Zavod za zapošljavanje Brčko distrikt BiH, aktivnost je kontinuirana, sa rokom realizacije do 2023. godine

3.3. STRATEŠKI CILJ 3. POBOLJŠANJE USLOVA STANOVANJA ROMSKE POPULACIJE U BiH

Implementacija ovog Strateški cilja realizuje se kroz provođenje četiri mjere:

- **Mjera 1:** Izvršiti legalizaciju neformalnih naselja gdje Romi/Romkinje stanuju uz osiguranje, trajnog, primjerenog i prihvatljivog smještaja za osobe koje stanuju u nelegalnim objektima,
- **Mjera 2:** Poboljšati stambene uvjete u stambenim jedinicama u kojima žive Romi,
- **Mjera 3:** Izgradnja socijalnih stambenih jedinica za Rome (kolektivni/individualni objekti),
- **Mjera 4:** Poboljšanje infrastrukturnih uvjeta stanovanja u romskim naseljima i široj zajednici.

Sredstava za rješavanje problema Roma u oblasti stambenog zbrinjavanja osiguravaju se iz budžeta MLJPI, a dodjeljuju se na osnovu raspisanog Javnog poziva. Pravo na podnošenje projektnih prijedloga za dodjelu grant sredstava imaju isključivo jedinice lokalne samouprave u Bosni i Hercegovini u kojima žive Romi. Prema APIR BiH 21/25 sredstva za implementaciju za oblast stambenog zbrinjavanja za 2022. godinu planirano je da se osigura 1.224.000 KM, za izgradnju 20 stambenih jedinica, sanaciju/rekonstrukciju 40 stambenih jedinica i poboljšanje infrastrukturnih uslova stanovanja za 265 korisnika.

Sredstva namijenjena za implementacija APIR BiH 21/25 u iznosu od 840.000 KM za stambeno zbrinjavanje Roma u BiH nisu bila operativna, iz razloga što Vijeće ministara BiH nije razmatralo Odluku o kriterijima za dodjelu grant sredstava Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH za 2022. godinu i ista je bila povučena sa dnevnog reda.

Na osnovu prikupljenih podataka od strane jedinica lokalnih samouprava u BiH iskazane su slijedeće potrebe:

- Broj stambenih objekata koje je potrebno legalizovati – 1.565

Rb	Jedinica lokalne samouprave	Broj objekata u potrebi za legalizacijom
1.	Bijeljina	216
2.	Modriča	57
3.	Teslić	15
4.	Gradiška	16
5.	Prnjavor	3
6.	Banja luka	1
7.	Bratunac	15
8.	Vlasenica	61
9.	Ključ	18
10.	Bosanska krupa	12
11.	Cazin	6
12.	Banovići	24
13.	Kalesija	60

14.	Živinice	143
15.	Tuzla – nije ažurirala podatke	450
16.	Gračanica	40
17.	Čelić	5
18.	Sapna	15
19.	Gradačac	22
20.	Kakanj	29
21.	Breza	4
22.	Zavidovići	43
23.	Visoko	192
24.	Vitez	30
25.	Kiseljak	64
26.	Fojnica	3
27.	Mostar	17
28.	Čapljina	3
29.	Novo Sarajevo	1

Izvor podataka: JLS 2023.

- Broj porodica koje su u potrebi za izgradnjom stambenih jedinica – 1.042,

Rb	Jedinica lokalne samouprave	Broj porodica koje su u potrebi za izgradnjom stambenih jedinica
1.	Bijeljina	50
2.	Modriča	6
3.	Teslić	6
4.	Gradiška	10
5.	Prnjavor	4
6.	Banja Luka	6
7.	Novi Grad	2
8.	Trebinje	2
9.	Kostajnica	2
10.	Bratunac	7
11.	Vlasenica	30
12.	Bijeljina	50
13.	Modriča	6
14.	Teslić	6
15.	Gradiška	10
16.	Bihać	11
17.	Ključ	2
18.	Bosanska Krupa	1
19.	Banovići	26
20.	Kalesija	30
21.	Živinice	15
22.	Čelić	5
23.	Sapna	3
24.	Gradačac	12
25.	Kakanj	113
26.	Breza	9
27.	Zavidovići	70
28.	Visoko	150

29.	Goražde	4
30.	Donji Vakuf	12
31.	Vitez	47
32.	Bugojno	23
33.	Kiseljak	17
34.	Gornji Vakuf - Uskoplje	3
35.	Novi Travnik	9
36.	Mostar	46
37.	Ilijaš	4
38.	Ilidža	5

- Broj porodica u potrebi za poboljšanjem stambenih uvjeta (rekonstrukcija i sanacija postojećih kuća i stanova) – 1.397,

Rb	Jedinica samouprave lokalne	Broj porodica u potrebi za poboljšanjem stambenih uvjeta
1.	Bijeljina	50
2.	Modriča	37
3.	Teslić	10
4.	Gradiška	20
5.	Prnjavor	2
6.	Banja Luka	10
7.	Novi Grad	3
8.	Bratunac	10
9.	Vlasenica	13
10.	Bihać	30
11.	Ključ	3
12.	Bosanska Krupa	12
13.	Sanski Most	2
14.	Cazin	6
15.	Kalesija	30
16.	Živinice	40
17.	Čelić	12
18.	Sapna	3
19.	Gradačac	27
20.	Breza	3
21.	Zavidovići	20
22.	Visoko	300
23.	Usora	2
24.	Vareš	4
25.	Goražde	4
26.	Vitez	75
27.	Bugojno	17
28.	Kiseljak	11
29.	Jajce	10
30.	Gornji Vakuf - Uskoplje	4
31.	Fojnica	10
32.	Konjic	10
33.	Mostar	17
34.	Čapljina	3
35.	Općina Stari Grad	5

36.	Novo Sarajevo	5
37.	Ilijaš	20
38.	Ilidža	57

- Broj korisnika u potrebi za izgradnjom i unapređenjem prateće komunalne infrastrukture (struja, voda, kanalizacija, prilazni put) – 2.412.

Rb	Jedinica lokalne samouprave	Broj korisnika u potrebi za izgradnjom i unapređenjem prateće komunalne infrastrukture
1.	Bijeljina	150
2.	Modriča	62
3.	Teslić	5
4.	Gradiška	80
5.	Prnjavor	3
6.	Novi Grad	2
7.	Kostajnica	8
8.	Bratunac	8
9.	Vlasenica	4
10.	Bihać	30
11.	Ključ	2
12.	Cazin	1
13.	Kalesija	30
14.	Živinice	60
15.	Čelić	8
16.	Sapna	14
17.	Gradačac	39
18.	Zavidovići	12
19.	Visoko	300
20.	Vitez	99
21.	Travnik	40
22.	Bugojno	17
23.	Kiseljak	12
24.	Jajce	70
25.	Fojnica	10
26.	Čapljina	10
27.	Općina Stari Grad Sarajevo	4
28.	Ilijaš	2
29.	Ilidža	40

Tokom 2022. godine nastavljena je realizacija neutrošenih sredstava MLJPI iz 2020. godine u iznosu od 698.997,58, a implementirano je ukupno 800.003,01 KM od čega je:

1. MLJPI – 521.840,70 KM;
2. Lokalne zajednice – 278.162,31 KM;

Mjera 1. Pokrenuti i ubrzati legalizaciju neformalnih naselja u kojima žive Romi/Romkinje uz osiguranje trajnog, primjerenog i prihvatljivog smještaja za osobe koje stanuju u nelegalnim objektima

Tokom 2022. godine MLJPI je u saradnji sa Vijećem za regionalnu saradnju – Roma Integration 2020 provelo proces mapiranja podstandardnih romskih naselja koji je u skladu APIRBiH 21/25. Prema APIRBiH 21/25 iskazana je potreba za legalizaciju 1.539 stambenih jedinica u 24 JLS. Nakon završenog procesa mapiranja, iskazane su potrebe za legalizacijom 1.245 stambenih jedinica u 17 JLS na teritoriji Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, dok 7 JLS nije iskazalo potrebe za mapiranje.

Rb	JLS	BROJ MAPIRANIH OBJEKATA
1.	Kalesija	122 evidentirana objekta 80 nelegalno izgrađenih objekata oko 15 je nelegalno izgrađenih objekata bez mogućnosti legalizacije oko 15 je nelegalno izgrađenih objekata u postupku legalizacije oko 5 legalizovanih objekata, ali ne i upisanih
2.	Živinice	140 evidentirana objekta 116 je nelegalno, 4 u potpunosti legalizirana, 13 parcela u vlasništvu Grada Živinice na kome se nalazi 114 objekata 15 parcela u privatnom vlasništvu na kome se nalazi 28 objekata
3.	Tuzla	450 evidentirana objekta 285 je evidentiranih nelegalno izgrađenih objekata
4.	Ključ	57 evidentiranih stambenih objekata 18 je nelegalnih objekata koji nisu u postupku legalizacije, 2 nelegalna, u postupku legalizacije 2 u potpunosti legaliziranih (rješenje i upis), 5 legalnih, ali ne i upisanih i 30 legalnih i upisana,
5.	Sapna	16 evidentiranih objekata 14 je nelegalno izgrađenih 2 legalizovana, ali ne i upisana 16 posjednika na terenu 16 parcela u privatnom vlasništvu
6.	Bihać	30 evidentiranih stambenih objekata 17 je nelegalnih, 10 u potpunosti legaliziranih (rješenje i upis), 2 legalna i upisana, 1 objekat se vodi kao uplanjen, ali ne i legalizovan;
7.	Bosanska Krupa	12 evidentiranih stambenih objekata 12 koje je potrebno legalizirati, od čega je za 4 objekta potrebna sanacija, 2 objekta su u vlasništvu države, a ostali u privatnom vlasništvu
8.	Kakanj	147 evidentiranih stambenih objekata 69 je nelegalnih objekata koji nisu u postupku legalizacije od toga 53 nelegalna, bez mogućnosti legalizacije i 26 legalnih i upisana,
9.	Breza	11 evidentiranih stambenih objekata 7 je nelegalnih objekata

10.	Jajce	29 stambenih objekata 36 posjednika u katastru 37 posjednika na terenu 14 parcela -državna svojina
11.	Bijeljina	180 evidentiranih objekata 215 katastarskih čestica 246 posjednika u katastru 12 parcela u vlasništvu Grada Bijeljina 3 parcele u vlasništvu Republike Srpske
12.	Modriča	72 evidentiranih objekata
13.	Banja Luka	10 evidentiranih objekata 3 aktivne legalizacije 5 za uklanjanje 2 zadržavanje
14.	Srebrenica	42 evidentirana objekta
15.	Teslić	22 evidentiranih objekata 15 je nelegalnih, 7 legalnih i upisanih
16.	Gradiška	180 evidentiranih objekata za 29 objekata je potrebna legalizacija, 4 objekta su u potpunosti legalizirana, 3 legalna i upisana 29 parcela je u privatnom vlasništvu 16 posjednika na terenu
17.	Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine	720 evidentiranih stambenih objekata 248 je evidentiranih stambenih objekata u naseljima koja su u procesu legalizacije (za koje je predate zahtjev za legalizaciju; parcele su u privatnom i javnom (državnom) vlasništvu

Izvor podataka: RCC – Mapiranje nelegalnih stambenih objekata

Mjera 2. Poboljšati stambene uvjete u stambenim jedinicama u kojima žive Romi

U izvještajnom periodu nastavljena je implementacija projekata stambenog zbrinjavanja Roma iz 2020. godine, a kao rezultat imamo saniranih/rekonstruisanih 34 objekata za Romske porodice. Brčko distrikt BiH implementirao je projekat rekonstrukcije 9 stambenih objekata, u Općini Vitez sanirano je 10 stambenih objekata, Općina Kalesiji realizovala je projekat rekonstrukcije i sanacije 14 stambenih objekata, a u Općina Ilidža rekonstruisan je 1 objekat.

Mjera 3: Izgradnja socijalnih stambenih jedinica za Rome (kolektivni/individualni objekti)

Kada je u pitanju implementacija ove mjere, provedeni su projekti u Opštini Šamac i Brčko distriktu BiH. Opština Šamac realizovala je projekat izgradnje 2 individualna stambena objekta za romske porodice u naseljima Donja Crkvina i Lugovi, do je Brčko distrikt BiH implementirao projekat izgradnje 3 individualna stambena objekta.

Mjera 4: Poboljšanje infrastrukturnih uvjeta stanovanja u romskim naseljima i široj zajednici

U periodu 2022. godine poboljšani su uslovi stanovanja za 137 porodica. U Gradu Tuzla implementiran je projekat sanacije asfalta, kanalizacione mreže, stepeništa i staze za invalide u romskom naselju Mosnik. Stari Grad Sarajevo implementirao je dio projekta koji se odnosio na priključenja 4 stambena objekata na električnu energiju. Općina Kalesiji realizovala je projekat

asfaltiranja dijela puta u naselju Olanovica, a Opština Srebrenica provela je infrastrukturni projekat u naselju Panađurište koji se odnosio na asfaltiranje kolovoza i LED rasvjete u romskom naselju.

Realizacija aktivnosti

Provedene aktivnosti

U izvještajnom periodu provedene su četiri aktivnosti koje su se odnosile na mapiranje naselja u kojima žive Romi, nastavak realizacije grant sredstava za sanaciju i rekonstrukciju stambenih objekata kao i za izgradnju stambenih jedinica i projekata infrastrukture. Tokom 2022. godine izgrađeno je 4 stambena objekta, sanirano/rekonstruisano je 34 stambene jedinice, dok je 137 porodica korisnici infrastrukturnih projekata

Nisu provedene aktivnosti

Nisu provedene aktivnosti koje su se odnosili na:

- Osigurati dodjelu grant sredstava jedinicama lokalne samouprave u svrhu podrške romskim porodicama u pokretanju procesa legalizacije stambenih objekata koji ispunjavaju potrebne uvjete, nadležna institucija MLJPI, u 2022. godini Vijeće ministara BiH nije razmatralo Odluku o kriterijima za dodjelu grant sredstava Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH za 2022. godinu, te iz tih razloga sredstva nisu bila operativna.
- Inicirati i pružiti podršku jedinicama lokalne samouprave u izradi plana za legalizaciju stambenih objekata koji ispunjavaju uvjete za rekonstrukciju. nadležna institucija MLJPI, u 2022. godini Vijeće ministara BiH nije razmatralo Odluku o kriterijima za dodjelu grant sredstava Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH za 2022. godinu, te iz tih razloga sredstva nisu bila operativna, aktivnost kontinuirana do 2025. godine

3.4. STRATEŠKI CILJ 4. UNAPREĐENJE, DOSTUPNOST I KVALITETA ZDRAVSTVENE ZAŠTITE PRIPADNIKA ROMSKE POPULACIJE

Implementacija ovog strateškog cilja realizuje se kroz provođenje dvije mjere:

- Mjera 1. Jačanje kapaciteta romskih predstavnika za unapređenje zdravlja Roma,
- Mjera 2. Smanjenje faktora rizika za zdravlje u romskoj populaciji.

Sredstva za zdravstvenu zaštitu Roma implementiraju se na osnovu potpisanih Memoranduma o razumijevanju koja se dodjeljuju Zavodu za javno zdravstvo Federacije BiH, JZU Institutu za javno zdravstvo Republike Srpske i JZU Zdravstvenom centru Brčko distrikta BiH. Zavodi svake godine raspisuju javne pozive za odabir korisnika projekata za unapređenje dostupnosti i kvaliteta zdravstvene zaštite pripadnika romske populacije.

Prema APIR BiH 21/25 za oblast zdravstvene zaštite za 2022. godinu planirano je da se osigura 300.000,00 KM u budžetu MLJPI.

Ova sredstva se dodjeljuju Odlukom Vijeća ministara BiH, a postaju operativna nakon potpisivanja Memoranduma o razumijevanju i transfera na korisnike. Međutim u 2022. godini Vijeća ministara BiH nije razmatralo Odluku o kriterijima za dodjelu grant sredstava Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH za 2022. godinu, te iz tih razloga sredstva za zdravstvenu zaštitu Roma nisu bila operativna.

U izvještajnom periodu dajemo pregled ostvarenih rezultata JZU Institutu za javno zdravstvo Republike Srpske koje je implementirao neutrošena sredstva iz 2020. godine u iznosu od 93.038,24 KM.

Napominjemo, JZU Zdravstveni centar Brčko distrikta BiH je vratio kompletan dodijeljeni grant u iznosu 18.120 KM.

Zavod za javno zdravstvo Federacije BiH implementirao sredstva iz 2020. godine tokom 2021. godine, a u 2022. godinu je vratio MLJPI neutrošena sredstva u iznosu od 1.312 KM, radi manjeg broja obavljenih preventivnih pregleda.

Na osnovu obrazaca za prikupljanje podataka utvrđenih Smjernicama, MLJPI je dobio podatke od 44 lokalne zajednice kako slijedi:

Rb	JLS	Broj Roma i Romkinja koji su pokriveni zdravstvenim osiguranjem	Broj djece Roma i Romkinja pokriveni zdravstvenim osiguranjem	uzrast od 0 do 5 godina	uzrast od 6 do 18 godina	Broj imunizirane romske djece od 0 do 18 godina
1.	Čelić	46	4	0	4	4
2.	Usora	22	8	2	8	0
3.	Novi Grad	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka
4.	Srbac	70	25	6	19	25
5.	Modriča	316	128	23	105	
6.	Bugojno	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka
7.	Bijeljina	188	382	143	239	nema podataka
8.	Kladanj	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka
9.	Kakanj	1500	304	149	155	10
10.	Novi Travnik	6	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka
11.	Tuzla	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka
12.	Centar Sarajevo	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka
13.	Grad Prijedor	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka
14.	Milići	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka
15.	Breza	95	38	16	22	nema podataka
16.	Visoko	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka
17.	Ilidža	342	201	56	145	nema podataka
18.	Derventa	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka
19.	Čapljina	9	7	3	4	nema podataka
20.	Cazin	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka

21.	Sapna	75	75	5	2	0
22.	Gradiška	301	114	30	84	nema podataka
23.	Vitez	477	nema podataka	nema podataka	nema podataka	11
24.	Doboj	152	152	nema podataka	nema podataka	nema podataka
25.	Sanski most	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka
26.	Donji Vakuf	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka
27.	Teslić	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka
28.	Brod	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	3
29.	Goražde	51	31	13	18	2
30.	Kalesija	200	40	nema podataka	nema podataka	nema podataka
31.	Novo Sarajevo	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka
32.	Brčko	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka
33.	Prnjavor	139	15	nema podataka	15	11
34.	Stari Grad Sarajevo	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka
35.	Zavidovići	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka
36.	Bihać	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka
37.	Vareš	3	2	2	0	2
38.	Bosanska Krupa	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka
39.	Ilijaš	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka
40.	Vogošća	41	26	18	8	nema podataka
41.	Konjic	101	28	nema podataka	nema podataka	nema podataka
42.	Banovići	27	nema podataka	nema podataka	nema podataka	nema podataka
43.	Vukosavlje	280	97	39	58	99
44.	Mostar	11	5	5	nema podataka	nema podataka
UKUPNO:		4452	1682	510	886	168

Izvor podataka: JLS 2023. godina

Prema dobijenim podacima 4.452 Roma i Romkinja pokriveno zdravstvenim osiguranjem. Broj djece koji su pokriveni zdravstvenim osiguranjem iznosi 1.396, od toga 510 djece je uzrasta od 0 do 5 godina, te 886 djece uzrasta od 6 do 18. godina. Kada je proces imunizacije u pitanju, 167 djece je prošlo kroz ovaj proces.

Mjera 1. Jačanje kapaciteta romskih predstavnika za unapređenje zdravlja Roma

Za jačanje kapaciteta romskih udruženja za rad u romskim zajednicama na promociji zdravih životnih navika i načinu ostvarivanja prava na zdravstveno osiguranje i zdravstvenu zaštitu, u izvještajnom periodu Institut za javno zdravstvo Republike Srpske održao je 11 obuka za predstavnike romskih udruženja u romskim zajednicama na promociji zdravih životnih navika gdje je uključeno 12 romskih medijatora koji su ojačali svoje kapacitete o načinu ostvarivanja prava na zdravstvenu zaštitu i redukciji faktora rizika po zdravlje romske populacije.

Mjera 2. Smanjenje faktora rizika za zdravlje u romskoj populaciji

U cilju provođenja preventivnih aktivnosti u romskim zajednicama, JZU Institut za javno zdravstvo Republike Srpske tokom 2022. godine u sklopu terenskih posjeta na području Banjaluke, Gradiške, Prnjavora, Prijedora, Mordiče, Teslića, Vukosavlja i Bijeljine održao edukacije za 498 Roma i Romkinja o prevenciji nezaraznih bolesti, zdravih životnih navika, značaju redovne imunizacije, unapređenje životnih navika i pravilne ishrane djece predškolskog uzrasta, zaštite seksualnog, reproduktivnog zdravlja i prevencije COVID-19 zaraznog oboljenja.

Takođe, izvršen je nadzor nad imunizacijom, pri čemu je 18 djece uključeno u program redovne vakcinacije, dok je 30 odraslih Roma i Romkinja vakcinisano protiv COVID-19 zaraznog oboljenja. U cilju ranog otkrivanja raka grlića materice, 40 Romkinja je obavilo preventivne sistematske ginekološke i preglede dojke. U sklopu 3 radionice za djecu uzrasti od 7 do 15 godina, a koje su realizovane na području Banjaluke, Gradiške, Prnjavora, Prijedora, Mordiče, Teslića, Vukosavlja i Bijeljine na temu zdravih životnih navika i prevencije zloupotrebe psihoaktivnih supstanci učestvovalo je 30 djece.

Realizacija aktivnosti

Provedene aktivnosti

Većim dijelom su provedene aktivnosti na jačanju kapaciteta romskih udruženja i uloge medijatora, te provođenja raznih preventivnih aktivnosti u cilju smanjenja faktora rizika za zdravlje.

Nisu provedene aktivnosti

Nisu provedene aktivnosti koje su se odnosili na:

- Analiza o broju neosiguranih Roma na području Federacije BiH i preporuke za rješavanje načina osiguranja – nadležne institucije: Zavod za javno zdravstvo FBiH, JZU Institut za javno zdravstvo RS, Odjel za zdravstvo i ostale usluge Vlade Brčko distrikta BiH i domovi zdravlja u jedinicama lokalne samouprave, aktivnost je nije realizovana obzirom da sredstva MLJPI nisu bila dodijeljena zavodima tokom 2022. godine
- Izrada uputstva o načinu ostvarivanja prava na zdravstvenu zaštitu i prijedloga protokola za saradnju lokalnih zdravstvenih ustanova i romskih udruženja, nadležne institucije: Zavod za javno zdravstvo FBiH, JZU Institut za javno zdravstvo RS, Odjel za zdravstvo i ostale usluge Vlade Brčko distrikta BiH i domovi zdravlja u jedinicama lokalne samouprave, aktivnost je nije realizovana obzirom da sredstva MLJPI nisu bila dodijeljena zavodima tokom 2022. godine
- Izrada i provođenje programa prevencije nasilja u porodici - rad s porodicama u romskoj zajednici koji obavljaju zdravstveni radnici u saradnji s centrima za socijalni rad i nadležnim policijskim upravama - nadležne institucije: Zavod za javno zdravstvo FBiH, JZU Institut za javno zdravstvo RS, Odjel za zdravstvo i ostale usluge Vlade Brčko distrikta BiH i domovi

zdravlja u jedinicama lokalne samouprave, aktivnost je nije realizovana obzirom da sredstva MLJPI nisu bila dodijeljena zavodima tokom 2022. godine

Prema APIRBiH 21/25 Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH je izvještajna jedinica, i nije nadležna institucija za realizaciju svih aktivnosti. Takođe, većina aktivnosti su kontinuirane, sa rokom realizacije do 2025. godine.

3.5. STRATEŠKI CILJ 5. POBOLJŠANJE OBUHVATA OBRAZOVANJA ROMA I ROMKINJA REALIZACIJOM OKVIRNOG PLANA O OBRAZOVNIM POTREBAMA ROMA 2018-2022

Implementacija ovog strateškog cilja realizuje se kroz provođenje 4 podcilja:

- Podcilj 1. Sadržaji o romskoj istoriji i kulturi uvršteni u postojeće nastavne planove i programe i udžbenike do 2021. godine,
- Podcilj 2. Romski jezik uveden u škole kao fakultativni predmet ili kroz alternativna rješenja do 2022. godine,
- Podcilj 3. Sprečavanje predrasuda, stereotipa i diskriminacije do 2020. godine,
- Podcilj 4. Inicirati i pružiti podršku obrazovnim vlastima u BiH u cilju donošenja akcionih planova u oblasti obrazovanja za Rome - osigurati da se usvoje i počne implementacija akcionih planova: u Federaciji BiH, u Republici Srpskoj, u 5 kantona i Brčko distriktu BiH do 2022. godine.

Sredstava za oblasti obrazovanja se iz budžeta MLJPI dodjeljuju se na osnovu raspisanog Javnog poziva nadležnim obrazovnim institucijama u 6 kantona u Federaciji BiH (Unsko-sanski kanton, Hercegovачko-neretvanski kanton, Tuzlanski kanton, Zeničko-dobojski kanton Srednjobosanski kanton i Kanton Sarajevo), u Republici Srpskoj i Brčko distriktu. Prema APIR BiH 21/25 za oblast obrazovanje za 2022. godinu planirano je da se osigura 70.000,00 KM. Sredstva namijenjena za implementacija APIR BiH 21/25 u iznosu od 40.000 KM za oblast obrazovanja Roma nisu bila operativna, zato što Vijeće ministara BiH nije razmatralo Odluku o kriterijima za dodjelu grant sredstava Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH za 2022. godinu i ista je bila povučena sa dnevnog reda.

Na osnovu obrazaca za prikupljanje podataka utvrđenih Smjernica, MLJPI je dobio podatke od 44 lokalne zajednice kako slijedi:

Broj romske djece koja idu u vrtiće	12
Broj obaveznika za obavezno predškolsko obrazovanje	130
Broj onih koji pohađaju ovo obrazovanje	90
Broj obaveznika za osnovno obrazovanje	1224
Broj onih koji pohađaju ovo obrazovanje	1396
Broj onih koji su napustili ovo obrazovanje	139
Broj onih koji su završili osnovnu školu u ovoj godini	59
Broj romske djece uzrasta srednjeg obrazovanje	119

Broj onih koji pohađaju ovo obrazovanje	62
Broj onih koji su napustili ovo obrazovanje	164
Broj onih koji su završili srednju šk. u ovoj godini	24
Broj romske djece i mladih koji studiraju	18
Broj diplomiranih Roma i Romkinja ove godine	8

Izvor podatak: JLS 2023.

Općina Stari Grad Sarajevo, Opština Prnjavor, Grad Prijedor, Općina Zavidovići i Općina Kalesija navele su da su obezbjedili finansijsku pomoć za nabavku udžbenika za Rome, ali nisu precizirale o kom iznosu je riječ. Kada je upitanju stipendije za studije romskog jezika i kulture na priznatim univerzitetima u regionu i/ili šire 6 JLS (Općina Kalesija, Opština Prnjavor, Grad Prijedor, Općina Vitez, Opština Brod i Općina Kakanj) obezbjedili su stipendije za sve studente romske nacionalnosti, neovisno za koje su studije opredijelili.

Za učlanjivanje u vannastavne aktivnosti za romsku djecu uzrasta 7 -16 godina 7JLS (Općina Kakanj, Opština Brod, Grad Visoko, Grad Čapljina i Grad Bihać) istakle su da vannastavne aktivnosti koje se organizuju u školama besplatne i dostupne svim učenicima, dok je Grad Tuzla iz budžeta izdvojio 9.300 KM za dodjelu grant sredstava neprofitnim organizacijama za sportske aktivnosti.

7 JLS (Općina Kakanj, Opština Prnjavor, Grad Bijeljina, Opština Brod, Općina Vitez, Grad Prijedor i Grad Tuzla) obezbjedile su grantove za obilježavanje važnih datuma: Međunarodnog dana Roma, Đurđevdana i Dan sjećanja na romske žrtve holokausta podatke, dok Grad Visoko i Grad Čapljina obilježavaju značajne datume u sklopu škola.

Za učlanjivanje djece romske nacionalnosti u sportske aktivnosti i klubove 7 JLS (Grad Čapljina, Općina Kalesija, Općina Kakanj, Opština Brod, Općina Centar Sarajevo, Grad Bijeljina i Grad Tuzla) kroz budžete svake godine osiguravaju sredstava za podršku projektima iz oblasti sporta. Kada je u pitanju organizovanje edukativnih radionica s ciljem motivacije djece romske nacionalnosti za bavljenje sportskim aktivnostima 4 JLS (Opština Srbac, Općina Kakanj, Grad Čapljina i Grad Tuzla) su istakle da kroz projekte i školske programe organizuju iste.

Podcilj 1. Sadržaji o romskoj istoriji i kulturi uvršteni u postojeće nastavne planove i programe i udžbenike do 2021. godine

U nastavku teksta dajemo pregled dobivenih odgovora od strane nadležnih obrazovnih institucija:

Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta HNK

Ministarstvo je uputilo službeni akt osnovnim i srednjim školama, Pedagoškom Zavodu Mostar i Zavodu za školstvo Mostar za uklanjanje eventualnih predrasuda i stereotipa o Romima iz udžbenika i nastavnih materijala.

Također je pristupilo analizi nastavnih planova i programa, posebno iz nacionalne grupe predmeta, te uočilo da u sadržajima i planiranim ishodima u NPP ne postoje sadržaji o romskoj istoriji i kulturi koji na bilo koji način diskriminiraju istoriju i kulturu Roma (podaci su prezentirani na Konferenciji „Lokalni akcijski plan za poboljšanje položaja Roma HNK 2021.-2024. – iskustva, potrebe, izazovi i unaprjeđenje/unapređenje u provedbi/realizaciji“ održane 12.04.2023. godine u Mostaru.

Ministarstvo je po pozivu Ministarstva civilnih poslova BiH kreiralo projekat koji ima za cilj kvantitativno-kvalitativnu analizu NPP u HNK, te udžbenika iz nacionalne grupe predmeta.

Ministarstvo je pristupilo procesu unapređenja NPiP, na način da je izradilo okvir za obogaćeni pristup za određene predmete uz integraciju relevantnih sadržaja, kao što su: Jezik i književnost, Jezik i izazovi fonetike, Književnost: Čarobna ptica – romska bajka, Karta u jednom smjeru, Zgažena romska violina autora Šemse Avdić. Izbor iz djela Hedine Tahirović Sijerčić, Muzička/glazbena kultura uz obogaćeno učenje na sadržajima: Uspavanka, Šareni dijamanti, izučavanje muzičkih sadržaja: Violina, Duvački instrumenti, Jezz, Muzičke forme koje bi obogatile izučavanje muzičke baštine Roma. U predmetu Likovna kultura prepoznalo se učenje u oblasti Boje i Simbolika grba. U predmetu Poznavanje društva moguće je realizovati obogaćeno učenje iz oblasti: Stanovništvo BiH i Običaji, te predmeta Historija/Geografija iz oblasti Poučavanje historije u ishodima povijesno znanje i razumijevanje, te društveno-geografski procesi i pojave.

U školskoj praksi trenutno se koristi Priručnik nacionalne manjene u BiH. Prema školama se distribuirala literatura iz oblasti romske bajke. Sadržaji su prezentirani na tematskom sastanku sa pedagozima škola i na održanim konferencijama.

Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport ZE-DO Kantona

Tokom 2019. godine Pedagoški zavod Zenica je u okviru kurikalne reforma izvršio kompletnu analizu NPP za osnovnu školu i gimnaziju u skladu s Metodologijom koju je utvrdio tim uz podršku Misije OSCE-a, a na osnovu dokumenta „Ka obrazovanju koje pruža promjenu u BiH“. U nastavnim predmetima Kultura i zajednica, Kultura življenja, Istorija, Građansko obrazovanje, Demokratija i ljudska prava, kroz preporuke, nastavnici su usmjereni na otklanjanje predrasuda i stereotipa o nacionalnim manjinama. Analiziran je udžbenik Moje okoline za 3 razred i utvrđeno je prisustvo netačnih navoda i stereotipima o Romima u istom.

Pedagoški zavod Zenica u saradnji s Caritas-om Švicarske radi na izradi materijala (afiša) u vezi primjene dobre prakse koja se realizira na području Općine Kakanj a koji će biti distribuiran svim predškolskim ustanovama, osnovnim i srednjim školama na području Zeničko-dobojskog kantona.

Odjeljenje za obrazovanje BDBiH

U NPP osnovnih i srednjih škola Brčko distrikta Bosne i Hercegovine ne postoje sadržaji predrasuda i stereotipa o Romima.

U nastavnim predmetu Istorija u Gimnaziji pripadnici romske nacionalne manjine spominju se kao žrtve genocida u Drugom svjetskom ratu.

U nastavnim planovima i programima osnovnih i srednjih škola Brčko distrikta Bosne i Hercegovine ne postoje sadržaji predrasuda i stereotipa o Romima.

Unaprijeđen je nastavni program Historija u Gimnaziji. U Brčko distriktu BiH ne postoji zakon o izdavaštvu.

U nastavnim planovima i programima osnovnih i srednjih škola Republike Srpske nema sadržaja uvredljivih za Rome. Republika Srpska ima Zakon o izdavačkoj djelatnosti.

Podcilj 2. Romski jezik uveden u škole kao fakultativni predmet ili kroz alternativna rješenja do 2022. godine

Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta HNK

Sredstva za stipendiranje osigurana su od strane ovog Ministarstva, bez tačno naznačenog iznosa. U saradnji sa udruženjem Kalli Sara distribuirana je određena školska literatura prema školama. U kreiranju literature uglavnom škole koriste internet stranice.

Promocija učenja romskog jezika se ostvaruje posebno u toku obilježavanja Međunarodnog dana romskog jezika, te drugih praznika. Ministarstvo će podržati svaku inicijativu u skladu sa zaključcima Rektorske konferencije u Bosni i Hercegovini za otvaranje katedri za romski jezik i književnost.

Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport ZE-DO Kantona

Na Univerzitet u Zenici romski studenti mogu se upisivati bezuvjetno u odnosu na ostale studente.

Na području Zeničko-dobojskog kantona u prethodnom periodu su realizirani različiti projekti putem kojih su osigurane slikovnice namijenjene za djecu osnovnoškolskog uzrasta, kao i početnice, abedede/slovarice/ za učenje romskog jezika.

Odjeljenje za obrazovanje BD BiH

Na osnovu člana 11. Zakona o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine za pripadnike nacionalne manjine organizuje se dodatna nastava za učenje jezika, književnosti, historije i kulture u okviru predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja, pod uslovom da većina roditelja to zahtijeva i da je moguće osigurati kadrovske pretpostavke za izvođenje nastave. U svrhu izvođenja dodatne nastave iz stava 1 ovog člana osiguravaju se potrebna finansijska sredstva u budžetu Distrikta, na prijedlog Odjeljenja za obrazovanje, uz saglasnost Vlade.

Izmjenama i dopunama Zakona o predškolskom vaspitanju i obrazovanju Republike Srpske je propisano da u vaspitnoj grupi koju pohađaju djeca koja ne poznaju službene jezike konstitutivnih naroda, predškolska ustanova može angažovati lice za podršku sa potrebnim jezičkim kompetencijama. To se odnosi i na djecu Rome.

Podcilj 3. Sprečavanje predrasuda, stereotipa i diskriminacije do 2020. godine

Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta HNK

Upoznavanje s tradicijom, kulturom i običajima Roma integrisano je u krozkulikuralne pristupe u oblasti iterkulturalnosti, kroz programe rada na časovima odjeljenskih zajednica, slobodnih aktivnosti i kulturnih programa na nivou škola. Ove aktivnosti su najočiglednije u školama u kojima su uključena djeca Romi.

Ministarstvo je uz podršku OSCE-a, ured u Mostaru, izradilo Smjernice za sprečavanje diskriminacije u osnovnim i srednjim školama HNK. Iste su predstavljene medijski i distribuirane prema školama.

Romi medijatori u obrazovanju uključeni su kroz dodatne projektne aktivnosti na nivou škola. U toku je izrada novih pedagoških standarda i normativa koji bi trebali integrisati i medijatore.

Monitoring za praćenje realizacije akcionih planova u oblasti obrazovanja Roma je sastavni dio Lokalnog akcijskog plana za poboljšanje položaja Roma HNK 2021.-2024.

Ministarstvo uz podršku OSCE-a, ured u Mostaru, realizuje godišnje posvećene poboljšanju položaja Roma, koje su nužno obuhvatile i obrazovanje Roma, te se u skladu s pozivima drugih organizatora uključuje u iste.

Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport ZE-DO Kantona

Nakon objave u Službenim novinama će se organizovati promocija Smjernica za sprečavanje diskriminacije u obrazovanju.

Odjeljenje za obrazovanje BD BiH

Obuke za upravu škole, nastavnike, roditelje i djecu u cilju prepoznavanja diskriminacije, stereotipa i predrasuda nisu realizovane jer se stručno usavršavanje planira na temelju potreba i sredstava. Stručni saradnici u školama obavljaju aktivnosti prepoznavanja diskriminacije kroz redovne poslove.

U odgojno obrazovnim ustanovama Brčko distrikta BiH nema "Roma medijatora" Odjeljenje za obrazovanje Vlade Brčko distrikta Bosne i Hercegovine je u stalni radni odnos zaposlilo Referenta za romska pitanja pri Pedagoškoj instituciji.

Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske je učestvovalo u izradi Smjernica za sprečavanje diskriminacije u obrazovanju. Ove teme se inače obrađuju na časovima odjeljenske zajednice.

Podcilj 4. Inicirati i pružiti podršku obrazovnim vlastima u BiH u cilju donošenja akcionih planova u oblasti obrazovanja za Rome- osigurati da se usvoje i počne implementacija akcionih planova: u Federaciji BiH, u Republici Srpskoj, u 5 kantona i Brčko distriktu do 2022. godine.

U toku 2022. godine nisu realizovane mjere koje su se odnosile na donošenje akcionih planova u oblasti obrazovanja za Rome, a Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske je donijelo svoj Akcioni plan o obrazovnim potrebama Roma/Romkinja u Republici Srpskoj 2021-2024.

U cilju prevazilaženja uočenih nedostataka u realizaciji strateškog cilja 5. evidentirano je da ne postoji adekvatan mehanizam za prikupljanje podataka o provedbi planiranih mjera obrazovnih potreba Roma od obrazovnih vlasti u BiH koju koordinira Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine. Adekvatan mehanizam prikupljanja podataka je preciziran kao obaveza BiH iz Deklaracije iz Poznana na osnovu koje je potrebno imenovati nacionalni statistički uredi kao odgovorne institucije za prikupljanje podataka u skladu sa njihovim programima.

Niti za jedan od četiri podcilja cilja 5 i njihovih pratećih mjera nisu dostavljeni podaci od svih nadležnih obrazovnih institucija koji bi se odnosili na eventualnu realizaciju istih a na osnovu kojih bi se mogla sačiniti detaljna analiza i dati eventualne preporuke.

Informacije dobivene od strane nadležnih institucija po pitanju budžetskih izdvajanja za potrebe obrazovanja Romske djece od strane institucija nije moguće analizirati jer se budžetske stavke odnose na svu djecu u stanju socijalne potrebe a ne samo za Romsku djecu što predstavlja veliki izazov prilikom sačinjavanja izvještaja prema domaćim institucijama i u međunarodnim tijelima.

Ključni sažetak:

U 2022. godini, Bosna i Hercegovina ostvarila je značajan napredak u provedbi Akcionog plana BiH za društvenu uključenost Roma i Romkinja za period 2022. godinu. Ključni elementi ovog napretka uključuju aktivno učešće predstavnika Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice u međunarodnim tijelima, regionalnu suradnju s Romacted programom Vijeća Europe, te uspostavu Državne kontaktne tačke za Rome radi inkluzivnosti u zapošljavanju. Naporu su također usmjereni na pravnu podršku, s usvajanjem Zakona o pružanju besplatne pravne pomoći i olakšavanjem postupka upisa u matične knjige.

Učešće u međunarodnim tijelima: Predstavnici Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice aktivno su učestvovali u sastancima Odbora za borbu protiv diskriminacije, različitosti i uključenosti Vijeća Europe, kao i Odbora eksperata za pitanja Roma i putnika. Ovo pruža priliku za dijalog i razmjenu iskustava na međunarodnom nivou.

Regionalna suradnja: Organizirani su brojni regionalni sastanci u suradnji s Romacted programom Vijeća Europe i programom Horizontal Facility faza II. Ovo ukazuje na napore da se ostvari suradnja s drugim državama radi zajedničkog rješavanja pitanja Roma.

Zapošljavanje romske osobe: Državna kontaktna tačka za Rome osigurala je zapošljavanje jedne osobe romske nacionalnosti u Ministarstvu. Ovo doprinosi inkluzivnosti i predstavljanju romske zajednice u relevantnim institucijama.

Pravna podrška: Uveden je Zakon o pružanju besplatne pravne pomoći u BiH, što pruža mogućnost romskoj populaciji, posebno onima bez dokumenata, da ostvare pravo na besplatnu pravnu pomoć. Također, izmjene Zakona o vanparničnom postupku Federacije BiH olakšavaju postupak upisa u matične knjige.

Monitoriranje i prikupljanje podataka: Smjernice su izrađene kako bi se programiralo i prikupljalo podatke o Romima, a Monitoring tim za praćenje APIR BiH 21/25 je uspostavljen u suradnji s Odborom za Rome pri Vijeću ministara BiH.

U sektoru zapošljavanja, Zavodi za zapošljavanje unatoč nedostatka operativnih Grant sredstava MLJPI, zaposlili su:

Zavod za zapošljavanje FBiH zaposlio je 44 osobe romske nacionalnosti.

Zavod za zapošljavanje RS zaposlio je 18 osoba romske nacionalnosti.

Zavod za zapošljavanje BD BiH je u toku 2021. godine raspisao javni poziv a 2022. godine vratio neutrošeni iznos od 1.829,44 KM.

Podsticanje zapošljavanja Roma u javnom sektoru nije bilo realizovano zbog nedostatka operativnih sredstava.

Kada je u pitanju oblast zdravstvene zaštite, realizirani i dati su slijedeći rezultati:

Pokriveno zdravstvenim osiguranjem ukupno 4.452 Roma.

Proces imunizacije prošlo je 167 romske djece.

Edukacije o prevenciji nezaraznih bolesti provedene su za 498 Roma i Romkinja.

Slična situacija koja se odnosi na nedostatak operativnih sredstava, jedinice lokalne samouprave u Bosni i Hercegovini su:

Sanirano/rekonstruisano 34 stambena objekta.

Izgrađena su 5 individualna stambena objekta.

Poboljšani su infrastrukturni uvjeti za 137 porodica kroz različite projekte.

U sektoru obrazovanja, ostvareni su rezultati koji su prikupljeni od strane 44 lokalne zajednice koji su predstavljeni kako slijedi:

Broj romske djece u vrtićima: 12.

Broj onih koji pohađaju predškolsko: 90.

Broj onih koji pohađaju osnovno obrazovanje: 1396.

Broj onih koji su završili osnovnu školu ove godine: 59.

Broj onih koji pohađaju srednje obrazovanje: 62.

Broj diplomiranih Roma i Romkinja ove godine: 8.

4. PREPORUKE

U skladu sa prezentovanim informacijama Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH prema pet strateških ciljeva predložena u okviru APIR BiH 21/25 s ciljem poboljšanja njihove implementacije predlaže slijedeće:

PREPORUKE

Za monitoring

U odnosu na uočene nedostatke u praćenju realizacije utroška odobrenih finansijskih sredstava u narednom periodu je potrebno više aktivnosti usmjeriti na monitoring utroška dodijeljenih sredstava kako u kvalitativnom i kvantitativnom pogledu tako i dinamički. Potrebno je kontinuirano praćenje od strane monitoringa MLJPI kao i monitoring tima Odbora za Rome BiH.

Za Strateški cilj 1. JAČANJE SISTEMA PODRŠKE, KOORDINACIJE I NADZORA APIRBIH 2021/2025, SMANJENJE DISKRIMINACIJE ROMA I ROMKINJA I SUZBIJANJE „ANTIGYPSYISMA”

U cilju još sadržajnije i kvalitetnije realizacije aktivnosti institucionalnih kapaciteta u narednom periodu, potrebno je u sklopu budžetskog planiranja kod svih institucija obezbijediti neophodna finansijska sredstva, kao i uložiti dodatne napore za zapošljavanje adekvatnog broja pripadnika romske nacionalnosti u institucijama BiH, i drugim nivoima.

Za Strateški cilj 2. UNAPREĐENJE ZAPOŠLJIVOSTI I ZAPOŠLJAVANJA ROMA I ROMKINJA

Zbog uočenog velikog kašnjenja u implementaciji sredstava za zapošljavanje Roma potrebno se decidno pridržavati rokova propisanih u potpisanim memorandumima, što se naročito odnosi na Federalni zavod za zapošljavanje.

Intenzivirati aktivnosti na provođenju mjere obuke i prekvalifikacije Roma..

Nadležni zavodi za zapošljavanje entiteta i BD BiH trebaju uključiti predstavnike lokalne zajednice u projekte zapošljavanja i samozapošljavanja i inicirati uključivanje Roma u izvođenju lokalnih javnih radova

Potrebno je inicirati vođenje evidencije o osobama romske nacionalnosti koje ulaze u programe edukacija s ciljem prikupljanja podataka o tačnom broju Roma/Romkinja koji su prošli edukacije.

Pri implementaciji programa samozapošljavanja u FBiH i BD BiH, korisnici bi obavezno trebali proći trening iz vođenja biznisa u organizaciji zavoda za zapošljavanje.

Za Strateški cilj 3. POBOLJŠANJE USLOVA STANOVANJA ROMSKE POPULACIJE U BiH

U cilju kvalitetne realizacije ove mjere u narednom periodu je potrebno insistirati da se građevinski radovi ne izvode u zimskom periodu, van građevinske sezone, obzirom da je evidentirano više stambenih objekata s nedostacima koji imaju uzrok u ovoj činjenici.

Predloženo je da se razmotri mogućnost produženja rokova implementacije stambenog zbrinjavanja na najmanje 18 mjeseci zbog složenih procedura Javnih nabavki koje produžuju rokova izvođenja građevinskih radova.

Obzirom da do sada nije realizovan niti jedan projekat u oblasti legalizacije objekata u neformalnim romskim naseljima, potrebno je u prethodnom postupku u saradnju s lokalnim zajednicama riješiti probleme nepostojanja prostornih i urbanističkih planova kao i rješavanja vrlo komplikovanih imovinsko-pravnih odnosa.

Za Strateški cilj 4. UNAPREĐENJE, DOSTUPNOST I KVALITETA ZDRAVSTVENE ZAŠTITE PRIPADNIKA ROMSKE POPULACIJE

U cilju prevazilaženja uočenih nedostataka u realizaciji strateškog cilja Unapređenje, dostupnost i kvaliteta zdravstvene zaštite pripadnika romske populacije kao i radi poboljšanja stanja u narednom

periodu potrebno je putem romskih zdravstvenih medijatora i radom u romskoj zajednici uticati na podizanje svijesti romskih porodica o značaju realizacija mjera zdravstvene zaštite.

U Federaciji BiH ponovo inicirati izmjenu zakonske regulative kako bi se svim pripadnicima romske nacionalnosti omogućio pristup redovnom medicinskoj zaštiti.

Putem obrazovnih institucija naročito radom u osnovnom obrazovanju djelovati na školsku romsku djecu da redovno posjećuju zdravstvene ustanove i da svojim djelovanjem u porodici utiču na podizanje svijesti o značaju korištenja zdravstvenih usluga, što direktno utiče na poboljšanje zdravlja pripadnika romske populacije

Za Strateški cilj 5. POBOLJŠANJE OBUHVATA OBRAZOVANJA ROMA I ROMKINJA REALIZACIJOM OKVIRNOG PLANA O OBRAZOVNIM POTREBAMA ROMA 2018-2022

Kako je uspostava odgovarajućeg mehanizma praćenja i izvještavanja o sprovođenju politika za integraciju Roma, precizirana i u članu 2. Deklaracije o integraciji Roma iz 2019 godine, Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH u narednom periodu treba pojačati aktivnosti za uspostavu jednog takvog mehanizma.

Kako je uvođenje romskog jezika u škole kao fakultativnog predmeta ili kroz alternativna rješenja jedan od važnijih obrazovnih problema za Romsku populaciju, bez odlaganja je potrebno stvoriti uslove za pristupiti školovanju kadrova koji bi u školama mogli predavati romski jezik.

Nadležne institucije koje nisu usvojile / donijele lokalne Akcione planove trebaju intenzivirati napore o donošenju svojih Akcionih planova o obrazovnim potrebama Roma u skladu sa preporukom Vijeća ministara Bosne i Hercegovine sa 108 sjednice održane 19.07.2017 godine.

Potrebno je angažovati domaće ili vanjske eksperte sa ciljem prikupljanja ovih podataka u skladu sa postojećim standardima izvještavanja prema međunarodnim institucijama. Za ovu aktivnost potrebno je osigurati donatorska sredstva.

O snažuje se nevladin sektor, sa naglaskom na romske nevladine organizacije da sačine svoje, takozvane Izvještaje u sjeni o implementaciji Akcionog plana za društvenu inkliziju Roma za 2023 godinu.

.....